

**BISDOM
ROTTERDAM**

Homilie bisschop Van den Hende

Nationale Bedevaart Brielle, Bedevaartkerk HH. Martelaren van Gorcum, Brielle

6 juli 2024

Klaagliederen 3, 17-26

2 Korintiërs 4, 7-25

Broeders en zusters in Christus, ook dit jaar op de Nationale Bedevaart bent u met velen gekomen. Met de bus, met de fiets, met uw eigen auto. U heeft de moeite genomen om hier aanwezig te zijn uit verschillende plaatsen van ons land en ook uit Vlaanderen. Want de martelaren van Gorcum waren niet heiligen die in het Rijnmondgebied opgroeiden. Ze hebben hun wortels in verschillende plaatsen in verschillende parochies in Nederland en België. Ze hebben elkaar niet uitgekozen. Ze zijn elkaar gegeven. De grootste groep van de martelaren waren franciscanen, volgelingen van de heilige Franciscus van Assisi. Er was een pater bij van de orde der dominicanen. Een augustijn uit de orde van de augustijnen. Er waren twee norbertijnen van de abdij van Middelburg, die werkzaam waren in Monster. En dan nog een aantal priesters van het bisdom, de zogeheten wereldheren. Deze bijzondere groep kwam samen, werd samengedreven door hun gevangenne en uiteindelijk hun executie.

Als je over de martelaren en hun moeilijkheden nadenkt in het verleden dan nemen we ook onze eigen ervaringen en ondervinding mee in deze tijd waarin mensen te maken hebben met haat, te maken hebben met vervolging, met strijd en willekeur in oorlog en geweld. En we staan ook stil bij de Kerk van nu. Te midden van de concelebrerende priesters hier zijn er verschillende opvolgers om zo te zeggen van de martelaren. Niet door morgen de marteldood te sterven, want daar zit niemand op te wachten. Maar wel omdat iemand ook nu pastoor van Monster is, omdat mensen ook nu leden zijn van de orde van de franciscanen en dominicanen.

Broeders en zusters, wanneer de Kerk haar geloof viert en heel bijzonder vandaag, dan beseft ze twee dingen. Dat ze niet een select gezelschap is dat tot stand is gekomen door onze eigen voorkeuren. Maar we zijn bijeengebracht door Jezus zelf (cf. Johannes 15, 16) die in zijn liefde naar alle mensen omziet. Bovendien kijken we als Kerk niet alleen naar het verleden, hoe schokkend de terechtstelling van de martelaren ook was. We beseffen ook dat wij als pelgrims van hoop in deze tijd de voortzetting vormen van de Kerk van de Heer. Zowel u die hier in de kerk aanwezig bent als ook de priesters en de diakens rond het altaar, degenen die het gewijde ambt in ons midden mogen vervullen.

Het is duidelijk broeders en zusters, dat wij vandaag het heden en het verleden met elkaar in geloof mogen verbinden. En dat is nooit zonder de toekomst. Want wij geloven dat Jezus, die gekruisigd en verrezen is, opnieuw naar ons toe zal komen op het eind van de tijd. We weten niet de dag. En we weten niet het uur (cf. Matteüs 25, 13). En ik wil u ook met klem aanraden om daar geen tijd aan te besteden met allerlei berekeningen en inschattingen. Daar staat YouTube vol mee. Met allemaal mensen die de huidige tijd van dreiging en verdeeldheid zien als: nu is het zover. En naarmate de maanden verstrijken zie je intussen allerlei voorziene data weer onopgemerkt voorbijgaan. Staar u daar niet op blind, noch op het verleden, noch op het heden, noch op de toekomst. Maar laat het verleden, het heden en de toekomst met elkaar verbonden zijn in de persoon van Jezus Christus (Cf. Hebreëen 13, 8), God die is mensgeworden, die gezegd heeft: Ik ben met u tot

het einde van de tijd (Matteüs 28, 20). Wat Hij belooft, in tegenstelling tot veel mensen, maakt Hij waar, brengt Hij tot voltooiing. In iedere eucharistieviering, wanneer wij Jezus' woord horen, wanneer wij het sacrament van zijn lichaam en bloed vieren, is Hij net zo dicht bij ons als bij de eerste leerlingen.

En dat is, broeders en zusters, voor ons bron en reden tot hoop. Voorop het boekje staat het thema dat wij dit jaar voor de bedevaart hebben gekozen: hoop doet bidden. Misschien als er een neerlandica of een neerlandicus in ons midden is, zal die zeggen: ze hebben een spreekwoord vernield, want het is: hoop doet leven. Dat is ook zo. Dat is het spreekwoord dat velen van ons kennen. Maar je vraagt je wel eens af of een spreekwoord, dat misschien wel een tegeltje is bij ons thuis, nog met ons hart te maken heeft. Spreekwoorden kunnen ook uitspraken zijn die wel deel uitmaken van onze cultuur, maar die eigenlijk buiten ons staan en die niet meer in onze beleving voorkomen, laat staan dat ze ons nog aanspreken dan wel aanmoedigen. Nee, in die zin broeders en zusters is hoop doet bidden een unieke combinatie van de hoop die in ons mag leven door Jezus en het gebed dat een antwoord is op zijn roepstem en zijn uitnodiging.

Want hoop hebben wij in deze wereld hard nodig. Er lijkt vaak weinig hoop. Als je allerlei mensen ziet die moeten vluchten. Hadden we een paar jaar geleden gehoord: 60 miljoen mensen, nog nooit waren het zoveel mensen die vluchten naar een veilige plaats, inmiddels gaat het al om wereldwijd meer dan 100 miljoen. En het lijkt velen in de wereld niet te raken. Maar toch, broeders en zusters, is dat een groot lijden, een groot onrecht. En als we kijken naar de verwoede strijd in de Oekraïne, dichterbij dan de meeste oorlogen, en als we indachtig zijn de strijd in het Heilig Land, Israël en Gaza, als we kijken naar Jemen, of naar Sudan waar eerst bevrijding is gevierd en een nieuwe natie gevormd, de mensen elkaar nu naar het leven staan. En sommige menen het recht te hebben om anderen het leven te benemen. Nee, broeders en zusters, op vele manieren staat onze wereld op zijn grondvesten te schudden. Er lijkt voor veel mensen geen reden tot hoop, op uitzicht. Ook in ons land zien we dat de paniek soms toeslaat. En dan willen we liefst -zo lijkt het- grenzen sluiten en ons niet bezighouden met wat elders gebeurt, zolang wij maar kunnen vliegen en leuke dingen doen. Maar, broeders en zusters, dit is niet wat wij op de voorgrond plaatsen als wij hier de eucharistie vieren.

We zijn ons bewust dat veel mensen de hoop verliezen en dat die hoop niet wordt teruggebracht op een vreugdevolle toekomst wanneer je alleen maar kunt kijken naar een A4'tje met regeringsvoornemens. Veel mensen zijn ondertussen gefocust op hun eigen ellende en hun eigen armoede. Het stond zo heel indringend in de eerste lezing: 'ik leef zonder hoop, ik denk aan mijn nood en ellende, dit vergiftigt mijn leven, ik blijf er aldoor aan denken en het weegt als een last op mij.' Ik begrijp dat als ouders hun kind zien dat honger lijdt, dan kunnen ze aan niets anders denken. En als mensen ernstig ziek zijn en niet weten of ze er morgen nog zijn, of wachten op een hele ingewikkelde operatie, dan kun je vaak niet anders dan daar vooral mee bezig zijn. Als dat eerst maar eens voorbij is. En als mensen eenzaam zijn en misschien alleen maar mensen voor hun huis voorbij zien lopen zonder ooit aan te bellen, dan kan het zijn dat je eenzaamheid zo groot is dat je aan niets anders kunt denken. En dat dat je leven vergiftigt.

Broeders en zusters, als het goed is kijken wij verder. Niet alleen naar het verleden, niet alleen naar het heden, niet alleen naar de toekomst. Maar we mogen ons verbonden weten met de Heer die de martelaren van toen met ons nu verbindt. En die de ellende van lang geleden door de hele geschiedenis heen en ook de ellende en de vele moeilijkheden van nu ziet.

Wat is hoop eigenlijk? Ik heb nog even in het woordenboek gekeken. Daar staat: hoop is gewenste verwachting. Ik was aardig teleurgesteld toen ik dat las. Het lijkt het zo van: ik hoop dit of dat, ik hoop toch maar dat het beter wordt. En dan zeggen sommige mensen

vanuit hun somberheid: ik laat het je hopen. Maar christelijke hoop, broeders en zusters, is niet een lijstje van wensen. Christelijke hoop is niet alleen kunnen ontkomen aan de nood waarin je leeft. Christelijke hoop is meer. Het is namelijk de persoon van Jezus Christus die zijn handen naar ons uitstrekt, zoals Hij lang geleden deed toen Hij midden onder ons met zijn apostelen rondging. Hij troostte de mensen, Hij gaf genezing, Hij gaf vergeving en barmhartigheid. Hij is onze hoop. Als Hij sterft aan het kruis, lijkt het voorbij te zijn en lijkt het evangelie een doodlopende weg. En velen zullen gezegd hebben: ach, weer zo'n wijsheidsprofeet die uiteindelijk struikelt en het niet verder brengt. En zo dachten de Romeinen ook werkelijk en een deel van het Joodse volk: als Jezus weg is, houdt dat verhaal vanzelf op, weg met Hem, kruisig Hem. En zo is Hij gedood. Broeders en zusters, er leek ook voor de eerste christenen helemaal geen reden meer tot hoop. En de leerlingen waren zelfs bang. Ze sloten hun hart. Ik denk alleen maar aan mijn nood, zoals de eerste lezing zegt, en dit vergiftigt mijn leven. En de apostelen dachten bij zichzelf: Hadden we meer moeten doen? Hadden we de Heer te hulp moeten komen? We hebben ontkend dat we bij Hem horen. We hebben niet laten zien dat we zijn vrienden zijn. We hebben ons verstoopt. We zijn als het ware uit het zicht verdwenen.

Toen de martelaren hier in Brielle bijeengebracht werden was er eenzelfde dynamiek. Dat katholieke geloof van die martelaren, dat geloof van die kloosterlingen dat zozeer verbonden werd met de Spaanse koning, dat moest toch vooral worden uitgeroeid en worden platgetrapt. En hoe kun je dat beter doen dan door mensen te vernederen, door mensen te verminken en ze op te hangen. Dat gebeurde op zo'n sluwe wijze dat de touwen zo rond hun kin werden gebracht dat de specialisten wisten: dat gaat nu nog langer duren, dat betekent een nog langere strijd waarin ze naar adem happen en naar verlossing verlangen.

Hoop doet bidden. Het is duidelijk dat die hoop niet van onszelf komt. Want zoals de tweede lezing zegt: wij zijn maar aarden potten. Dat geldt voor alle mensen, we zijn kwetsbaar, gestaltes van craquelé, waar je niet kunt zeggen: ik ben sterk en ik heb genoeg aan mijzelf. Nee, broeders en zusters, in onze kwetsbaarheid zijn we vaak geneigd de nood te zien en daardoor ons leven te laten vergiftigen. En dan begin je elkaar te bestrijden, tot in de Tweede Kamer toe. Het lijkt wel op een zandbak met kleine mensen die elkaar het schepje naar het hoofd gooien, en elkaar verwijten maken, uit angst of misschien uit vertrouwen op eigen kracht en sterkte. Christelijke hoop is iets anders. Dat is niet je zorgen vergeten. Dat is niet je eigen kracht op de voorgrond zetten, maar weten dat we ons vertrouwen mogen stellen op de Heer. En zo hebben de Martelaren van Gorcum ook geleefd. Als je zo als gevangenen opeengepakt in een stinkende schuit zit, als je hier door de stad zonder je kleren wordt rondgejaagd, verplicht wordt om Latijnse gezangen te zingen, terwijl de mensen je uitlachen en met rotzooi gooien, dan is er eigenlijk in je hart niet zoveel ruimte om aan andere dingen te denken. Dan ben je ten einde raad en is je leven één grote dreiging.

In de grote beschrijving die al vlak na hun marteldood is verschenen -het is uniek, broeders en zusters, dat zo kort na hun marteldood al een minutieus verslag is gemaakt door iemand die professor was en hen kende- komen de martelaren allemaal naar voren als hele gewone mensen met hun eigen karakter. Sommigen met veel talent, anderen met minder talent. Sommigen met veel moed, en anderen die eerder angsthais waren. Sommigen die de leiding namen en anderen die vertrouwden op hun richting.

Er kwamen enkele van de soldaten bij de oude franciscaanse pater Willehad staan (Wilhelmus Estius, Historie van de Martelaren, Boek 1). Ze zeiden: we willen bij u biechten. Het was één grote vertoning, want de sacramenten van de eucharistie en de biecht waren in hun ogen helemaal niet heilig. En ze fluisterden de oude franciscaanse pater allerlei schunnigheid in het oor. Om zogenaamd hun zonden te belijden. Wat heeft u op mijn biecht

te zeggen? zei een van de soldaten. Ik denk dat de pater best geschokt zal zijn geweest door al de schandalige en grove opmerkingen. Maar hij zei: ik zal voor je bidden.

Moet je je voorstellen dat in zijn hart de ruimte is om te bidden voor zichzelf, maar ook nog de ruimte om te bidden voor anderen, heel speciaal voor zijn vijanden. Dat hadden de soldaten niet verwacht. En hun agressie werd nog groter. Ze hebben hem geslagen en tegen de grond getrapt, terwijl de franciscaan -indachtig het evangelie waarin de liefde van Christus centraal staat- tot ontsteltenis van velen na elke klap bleef zeggen: dank U, dank U, dank U. In zijn hart, broeders en zusters, was niet de nood het enige dat heerste. In zijn hart waren het niet de haat en de afschuw die de toon bepaalden, maar het was zijn liefdeband met Christus. En zelfs op de momenten van nood en dreiging wist hij: ik ben met Hem verbonden die in het verleden is verrezen, die in toekomst zal terugkomen maar die nu in mijn hart de ruimte maakt om te bidden voor mezelf en voor anderen en heel bijzonder te bidden voor mijn vijanden (Matteüs 5, 43-44). Dat is nog eens hoop die doet bidden. Niet op eigen kracht, maar met de kracht van de Heer in je hart (2 Kor. 4, 7), die bij ons komt en geeft wat wij nodig hebben.

Hoop doet bidden, broeders en zusters, is ook verbonden met het komende Heilig Jaar dat wij in 2025 in onze wereldwijde Kerk mogen gaan vieren. Hoop is daarvan het centrale thema met: pelgrims van hoop (peregrinantes in spem). Dat is wat paus Franciscus ons als motto heeft gegeven. Het is belangrijk dat we nu al op weg naar het Heilig Jaar als het ware de start, de aanzet maken in het gezelschap van de martelaren, in het gezelschap van de verrezen Heer, in de verbondenheid met elkaar als tochtgenoten van Christus die elkaar niet hebben uitgekozen, maar die door Hem zijn uitgenodigd om een eenheid te zijn, een instrument van vrede.

Mogen wij, broeders en zusters, de noden van velen in onze wereld ook nu ter harte nemen. En moge ons gebed dat op hoop gebaseerd mag zijn niet alleen gaan over onze eigen vragen, onze eigen twijfels, maar ook gaan uit solidariteit over alle mensen die Gods hulp nodig hebben, die verlangen naar liefde, die verlangen naar barmhartigheid, die uitzien naar vrede en verzoening. En mogen we dan zeggen: Heer, ons hart is niet gesloten, wat er ook gebeurt, ons hart blijft open dankzij U die de dood heeft overwonnen, die de martelaren tot steun was en bron van hoop, en die ook nu ons alle reden geeft om te blijven bidden en te zeggen: Heer, ontferm U over ons.

Willen we dat samen zeggen: Heer, ontferm U over ons. En kunnen we samen de Heer danken voor de gave van het geloof (cf. Hebreeën 11, 1). Dat we de rode draad van de liefde in ons leven, in onze wereld mogen herkennen, vasthouden en steeds opnieuw mogen doorgeven, in Christus' Naam. Want dat is de roeping van de christen: niet bij de pakken neerzitten, niet je opsluiten, maar hoop ontvangen van de Heer om te kunnen blijven bidden. Daarom: dank U voor de gave van het geloof, door Christus onze Heer. Amen.